МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ УЯВЛЕНЬ ПРО ЖИТТЄВИЙ УСПІХ СЕРЕД СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Виконала: студентка IV курсу,
групи 6.0531-з
спеціальності: 053 Психологія
освітньої програми: Психологія
Болмакова Дарина Русланівна
Керівник:Малина О.Г.,к. психол. н.,
доцент кафедри психології
Рецензент: Грандт В.В., к. психол. н.,
доцент кафедри психології

Запоріжжя

2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціальної педагогіки та психології
Кафедра психології
Рівень вищої освіти бакалаврський
Спеціальність 053 Психологія
Освітня програма Психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач
кафедри_____

к.психол.н., доцент. Н.О. Губа

«____»_____2025 р.

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Болмаковій Дарині Русланівні

Тема роботи Психологічний аналіз уявлень про життєвий успіх у сучасної молоді

керівник роботи Малина О.Г. кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.

затверджені наказом ЗНУ від «27 »01 2025 року № 135-с

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи аналіз психолого—педагогічної літератури.

4. Зміст розрахунково—пояснювальної записки: проаналізувати дослідження уявлення молоді про життєвий успіх, взаємодія цілого ряду факторів, включаючи освіту, мотивацію, сімейне оточення зовнішні умови.і вікові особливості.

5. Перелік графічного матеріалу: 3 рисунки, 3 таблиці.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання Видав	Завдання Прийняв
Вступ	Малина О.Г., доцент		
Розділ1	Малина О.Г., доцент		
Розділ 2	Малина О.Г., доцент		
Розділ 3	Малина О.Г., доцент		
Висновки	Малина О.Г., доцент		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір та систематизація матеріалу	Лютий 2025 р.	Виконано
2	Робота над вступом	Березень 2025 р.	Виконано
3	Робота над першим розділом	Березень 2025 р.	Виконано
4	Робота над друг розділом	Квітень-травень 2025 р.	Виконано
5	Робота над третім розділом	Травень 2025 р.	Виконано
6	Написання висновків	Червень 2025 р.	Виконано
7	Передзахист	Червень 2025 р.	Виконано
8	Нормконтроль	Червень 2025 р.	Виконано

Студент __ _____ _____ Болмакова Д.Р.

Керівник роботи _____ Малина О.Г.

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ А.О. Неманежина

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота бакалавра складає: 36 сторінок, 3 рисунка, 3 таблиці, 20 джерел.

Об'єкт дослідження — уявлення про життєвий успіх.

Предмет дослідження — психологічні особливості уявлень про життєвий успіх у молоді.

Мета: психологічний аналіз уявлень про життєвий успіх у сучасної молоді, з урахуванням соціально-психологічних чинників, які формують пріоритетні цінності.

Гіпотеза дослідження: Припускається, що існує залежність між особистісними цінностями молоді та їхнім уявленням про життєвий успіх.

Для досягнення і вирішення поставлених завдань нами використано такі методи, як метод аналізу науково-теоретичних джерел, систематизації та узагальнення психологічних даних за обраною темою дослідження, психодіагностичні методи, а також методи математичної обробки даних.

Наукова новизна: дослідження поєднує соціальну та психологічну перспективи для більш глибокого розуміння явищ формування уявлень про життєвий успіх молоді.

Практичне значення полягає в тому, що результати дослідження можуть стати фундаментом для розробки психологічно просвітницьких програм , спрямованих на підтримку молоді.

УСПІХ, МОЛОДЬ, ФОРМУВАННЯ, ЖИТТЄВИЙ УСПІХ, ЦІННОСТІ,СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ.

SUMMARY

Bolmakova D.R. Object of research: Psychological Analysis of Ideas About Life Success Among Modern Youth.

Bachelor's qualification work consists of: 36 pages, 3 figures, 3 tables, 20 sources.

The object of the study is the idea of life success.

The subject of the study is the psychological features of ideas about life success in young people.

Purpose: psychological analysis of ideas about life success in modern youth, taking into account socio-psychological factors that form priority values.

Research hypothesis: It is assumed that there is a relationship between the personal values of young people and their ideas about life success.

To achieve and solve the tasks set, we used such methods as the method of analysis of scientific and theoretical sources, systematization and generalization of psychological data on the selected research topic, psychodiagnostic methods, as well as methods of mathematical data processing.

Scientific novelty: the study combines social and psychological perspectives for a deeper understanding of the phenomena of forming ideas about life success in young people.

The practical significance lies in the fact that the results of the study can become the foundation for the development of psychological educational programs aimed at supporting youth.

Keywords: success, youth, formation, life success, values, socio-psychological factors.

ЗМІСТ

ВСТУП 7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ ЖИТТЄВОГО УСПІХУ 10
1.1 Поняття життєвого успіху в науковій літературі: соціально-психологічний аналіз..... 10
1.2 Поняття життєвого успіху в історичному та культурному аспекті 11
1.3 Сучасні психологічні підходи для розуміння життєвого успіху..... 13
1.4.Соціально-психологічні та вікові чинники у формувані уявлень про життєвий успіх у молоді..... 14
РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УЯВЛЕНЬ ПРО ЖИТТЄВИЙ УСПІХ У МОЛОДІ 17
2.1 Вікові особливості юнацького віку як фону формування уявлень про успіх 17
2.2 Роль соціального середовища у формуванні уявлень про життєвий успіх 18
2.3. Особистісні риси та ціннісні орієнтації молоді у контексті уявлень про життєвий успіх..... 20
2.4. Як темперамент впливає на розуміння життєвого успіху 23
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЯВЛЕНЬ ПРО ЖИТТЄВИЙ УСПІХ У СУЧАСНОЇ МОЛОДІ..... 25
3.1.Методологічні засади та основні елементи емпіричного дослідження уявлень про життєвий успіх..... 25
3.2 Опис методів та інструментів дослідження 26
3.3. Аналіз та інтерпретація отриманих результатів 27
ВИСНОВКИ..... 33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 35

ВСТУП

У сучасному світі питання життєвого успіху набуває особливого значення не лише серед дорослих, а і серед молодого покоління .В епоху цифрових технологій , глобалізації та соціально-економічних криз поняття « успіху» для молоді набуває нових значень. Сучасна молодь стоїть на перетині між соціальними очікуваннями, самореалізацією та свободою, війнами і штучним інтелектом.

Актуальність теми дослідження зумовлена змінами в уявленнях про життєвий успіх, що відбуваються в умовах сучасного соціального та культурного контексту. На формування цінностей у сучасної молоді впливають зміни в освіті, економіці, комунікаціях та культурному середовищі. Якщо раніше життєвий успіх традиційно був пов’язаний з матеріальним благополуччям, стабільною роботою і родиною, то сьогодні все частіше він пов’язується з особистісним зростанням, емоційною рівновагою, внутрішньою гармонією, реалізацією творчого потенціалу та самовираженням у професійній діяльності.

Для сучасної молоді важливо не лише "мати", а й "бути". Бути щасливим, вільним у своєму виборі і вміти керувати емоціями. У цьому контексті життєвий успіх стає більш суб'єктивним і багатогранним явищем, що потребує наукового аналізу з позицій психології особистості. Дослідження уявлень молоді про життєвий успіх дозволяє не лише краще зрозуміти їх ціннісні орієнтації, а й формувати стратегії підтримки й супроводу молоді в процесі її соціалізації, професійного самовизначення та особистісного становлення.

Науковий інтерес до даної проблеми зумовлений також тим, що уявлення про життєвий успіх є узагальненим показником психологічного і соціального розвитку особистості. Ці уявлення формуються під впливом родинного виховання, освітнього середовища, медіапростору, соціальних мереж, культури тощо. Вивчення таких уявлень дозволяє виявити глибинні

мотиваційні чинники поведінки молоді, рівень її очікувань, готовність до самостійного дорослого життя.

Таким чином, обрана тема є актуальною, теоретично значущою та практично орієнтованою. Вона відкриває перспективи для глибокого розуміння мотиваційної сфери молоді, сприяє формуванню освітніх і профілактичних програм, спрямованих на розвиток особистості та адаптацію в сучасному суспільстві.

Об'єкт дослідження — уявлення про життєвий успіх.

Предмет дослідження — психологічні особливості уявлень про життєвий успіх у молоді.

Мета: психологічний аналіз уявлень про життєвий успіх у сучасної молоді, з урахуванням соціально-психологічних чинників, які формують пріоритетні цінності.

Гіпотеза дослідження: Припускається, що існує залежність між особистісними цінностями молоді та їхнім уявленням про життєвий успіх.

У цьому дослідженні будуть поставлені такі завдання:

— Проаналізувати наукові підходи до поняття «життєвий успіх» у психологічній літературі (соціально-психологічний аналіз)

— Визначити соціально-психологічні чинники, що впливають на формування уявлень про успіх у молоді.

— Дослідити уявлення сучасної молоді про життєвий успіх методом анкетування.

— Провести аналіз результатів дослідження та сформулювати висновки.

Для досягнення і вирішення поставлених завдань нами використано такі методи, як метод аналізу науково-теоретичних джерел, систематизації та узагальнення психологічних даних за обраною темою дослідження, психодіагностичні методи, а також методи математичної обробки даних.

Наукова новизна: дослідження поєднує соціальну та психологічну перспективи для більш глибокого розуміння явищ формування уявлень про життєвий успіх молоді.

Практичне значення полягає в тому, що результати дослідження можуть стати фундаментом для розробки психологічно просвітницьких програм , спрямованих на підтримку молоді.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ ЖИТТЄВОГО УСПІХУ

1.1 Поняття життєвого успіху в науковій літературі: соціально-психологічний аналіз

Поняття «життєвий успіх» є багатогранним і комплексним. Воно охоплює як зовнішні соціальні досягнення, так і внутрішні особистісні переживання. У психологічній науці воно розглядається як результат реалізації життєвих цілей, досягнення соціально схвалених результатів та особистісної самореалізації.

У класичних психологічних теоріях успіх пов’язується з поняттями мотивації, закладанням цілей, самореалізацією. Зокрема, в гуманістичному напрямі життєвий успіх пояснюється як гармонійний розвиток особистості, досягнення «вищого Я» та реалізація внутрішнього потенціалу.

З точки зору соціально-психологічного підходу, успіх є результатом взаємодії особистості з соціальним оточенням, що виражається у визнанні, престижі, соціальному статусі, фінансовому благополуччі тощо [1]. Успішна людина — це та, яка відповідає соціальним очікуванням, нормам і водночас зберігає індивідуальність.

Соціокультурні чинники відіграють важливу роль у визначенні критеріїв життєвого успіху. У різні історичні епохи та в різних культурах поняття успіху значно відрізнялися. Наприклад, у традиційному суспільстві воно пов’язувалося з дотриманням соціальних норм і релігійних установ, тоді як у сучасному індивідуалізованому суспільстві –із самореалізацією, досягненням незалежності та креативністю.

Згідно з дослідженнями сучасних авторів життєвий успіх розглядається як особистісно зумовлена система, яка базується на суб’єктивній оцінці

досягнутого в житті. Для молоді часто успіх пов’язаний із досягненнями, самостійністю, відповідністю власним очікуванням, реалізацією мрій та цілей.

Таким чином, поняття життєвого успіху об’єднує як зовнішні (соціальні, матеріальні), так і внутрішні (психологічні, ціннісні, екзистенційні) чинники. У психологічному розумінні це є важливою характеристикою життєвого шляху особистості та її здатності до адаптації у соціумі, самореалізації та гармонійного розвитку.

1.2 Поняття життєвого успіху в історичному та культурному аспекті

Ідея життєвого успіху має глибоке історичне коріння, яка протягом століть зазнавала суттєвих змін залежно від соціальних, економічних та культурних явищ. В історії людства поняття успіху традиційно пов'язувалося з досягненням певних соціальних стандартів та ідеалів, які були визнанні суспільством.

У Давній Греції життєвий успіх ототожнювався з досягненням доблесті та реалізацією своїх можливостей. Велике значення надавалося моральним якостям, громадянській активності та вірності спільноті.

У середньовіччі життєвий успіх часто асоціювався із виконанням релігійних норм і уставів. Успішною вважалася та людина, яка дотримувалась християнської доброчесності, служила на благо церкви та суспільства. В тім як матеріальні здобутки вважалися тимчасовими і ,навіть, другорядними, порівняно з духовною рівновагою.

Епоха Відродження принесла новий погляд на життєвий успіх. Він почав асоціюватися з індивідуальними досягненнями, розвитком талантів і творчим самовираженням. Людина-особистість стає ідеалом — успішною вважалася та, яка досягала гармонії між інтелектуальним, художнім і практичним.

У Новий час із розвитком капіталізму поняття успіху зміщується в бік економічних досягнень: фінансова стабільність, підприємливість, самодостатність стають центральними характеристиками успішної людини.

У XIX–XX століттях із розвитком урбанізації та індустріалізації життєвий успіх все більше визначався через професійні досягнення, кар’єрний розвиток, здатність до самореалізації у складних соціальних структурах. При цьому культурні уявлення про успіх ставали дедалі більше індивідуалізованими. Вони залежали від особистого вибору і суб'єктивних цілей людини.

Таким чином, в історичному контексті життєвий успіх набував різного змісту: від морально-релігійного ідеалу до прагматичного досягнення особистісного достатку і самореалізації.

Також не менш важливу роль відігравала культура., в якій поняття «успіху» розглядається з іншої точки зору. Відповідно до цінностей, поширених у певній місцевості, її традицій і соціальних норм, сенс успіху в житті змінюється.

У західних країнах, США чи країнах Європи життєвий успіх часто пов'язується з досягненням особистих цілей і матеріального благополуччя, а також самореалізацією. Люди докладають зусиль, щоб досягти успіху в житті власними зусиллями, кар'єрним ростом і фінансовою незалежністю.

В країнах сходу, таких як Китай, Японія або Індія, навпаки, життєвий успіх більш пов’язують з гармонією в родині та соціальними відносинами. Тут важливе виконання обов’язків перед родиною та соціумом, взаєморозуміння та повага. Важливу роль відіграють дотримання певних традицій, життя в злагоді та гармонії з оточуючими.

З точки зору релігійних культур, життєвий успіх тісно пов’язаний з прагненням до духовного благополуччя та виконанням релігійних обов’язків. У таких культурах успіх вимірюється внутрішньою рівновагою та моральною чистотою, а не лише зовнішніми факторами.

1.3 Сучасні психологічні підходи для розуміння життєвого успіху

У сучасній психології існує кілька підходів до розуміння терміну життєвий успіх, які стосуються різних аспектів розвитку особистості, соціальної адаптації та психологічного благополуччя. Основними з них, які пояснюють феномен життєвого успіху, є теорії самоактуалізації, позитивна психологія, когнітивно-поведінкова психологія та пов’язана концепція під назвою психологічна стійкість.

Одним із основних шляхів розуміння феномену життєвого успіху є концепція самоактуалізації А. Маслоу. З огляду на його піраміду потреб, можна сказати, що самоактуалізація утворює найвищий рівень розвитку особистості. Він також визначає самоактуалізацію як процес, у якому людина приходить до повного вираження свого потенціалу, реалізуючи свої інтереси та здібності у життя. Тобто, успіх полягає не лише в матеріальних досягненнях, але й у внутрішньому задоволенні від саморозвитку та самовираження. Це дозволяє людині відчувати гармонію та реалізацію свого потенціалу в різних сферах життя [8].

Позитивна психологія, також розглядає життєвий успіх як важливу складову психологічного благополуччя. Увага зосереджена на розвитку позитивних емоцій, задоволення від життя, оптимізму та здатності знаходити сенс у життєвих випробуваннях. Успіх визначається як здатність створювати позитивні емоційні зв'язки з оточуючими, реалізувати свої сильні сторони і знаходити сенс у житті. Життєвий успіх є результатом гармонійного поєднання цих факторів між собою [5].

Когнітивно-поведінкова психологія, представлена Альбертом Бандурою, розглядає життєвий успіх як результат ефективного використання когнітивних та поведінкових стратегій для досягнення цілей. Центральною концепцією цієї теорії є поняття самоефективності, яке визначає віру людини у свої здатності досягати поставлених цілей. Згідно з цією теорією, успіх залежить від здатності до самооцінки та самоконтролю, здатності людини

ставити реалістичні цілі та розробляти стратегії їх досягнення. Тому життєвий успіх у когнітивно-поведінковому підході розглядається як результат внутрішнього психологічного процесу, який включає мотивацію, планування та адаптацію до змін.

Для розуміння життєвого успіху не менш важлива концепція психологічної стійкості. Стійкість визначається як здатність особистості не тільки переживати важкі життєві обставини, але й відновлюватися після них, адаптуючись до нових умов і використовувати труднощі як можливість для зростання. Якщо розглядати життєвий успіх з точки зору психологічної стійкості, то він полягає саме в здатності справлятися з труднощами в житті, навчатися на своїх помилках та знаходити можливість для саморозвитку навіть у складних життєвих ситуаціях.

Сучасні психологи по різному визначають зміст життєвого успіху. Вони спираються на сукупність явищ: індивідуальні, соціальні, культурні, та психологічні. Тобто, поняття життєвого успіху є багатогранним і досить суб'єктивним з точки зору психології. Воно відображає не лише зовнішні досягнення людини, а й внутрішнє задоволення від досягнутих цілей, реалізованих потенціалів та життя в цілому.

1.4. Соціально-психологічні та вікові чинники у формувані уявлень про життєвий успіх у молоді

Концепції життєвого успіху випливають із численних соціальних і психологічних аспектів. Для молоді сьогодні це питання особистих бажань і колективних досягнень, які передаються через сім'ю, навчальні заклади, засоби масової інформації та соціальні мережі [11].

Сімейне виховання є одним з головних аспектів. Воно формує первинні уявлення про цінності, норми та критерії успіху в житті. Молодь, що зростає у підтримуючому середовищі, орієнтується на досягнення цілей та більш схильна до самореалізації.

Інший значущий чинник, який впливає на уявлення про життєвий успіх- освіта. Вона сприяє соціалізації та формуванню мотиваційної сфери. Вчителі та викладачі в освітніх закладах можуть виступати як джерело натхнення, або, навпаки, сприяти формуванню негативних уявлень про себе і свої здібності.

В сучасному світі не менш важливу роль відіграє медіапростір. Він задає певні стереотипи, рамки щодо розуміння успішності в житті. Соціальні мережі часто створюють інформаційну бульбашку, що сприяє спотвореному уявлення про легкість досягнення успіху. Це може формувати у молоді завищені очікування та емоційне виснаження при зіткненні з реальними труднощами [5].

Серед психологічних чинників важливе місце посідають рівень самостійності, самооцінка, мотивація до досягнення, а також те, як людина пояснює свої успіхи — через власні зусилля чи вплив зовнішніх обставин. Молоді люди з внутрішнім контролем частіше вважають, що їхній успіх залежить від їхньої праці та відповідальності, а ті, хто має зовнішній контроль, пов'язують успіх із долею, випадком або допомогою інших.

Крім того, слід враховувати культурний контекст, у межах якого формується уявлення про соціально прийнятний чи бажаний успіх.

У колективістських культурах більше цінується соціальна злагода, родинні цінності, тоді як в індивідуалістичних – особистісна незалежність, унікальність і професійне зростання.

Також розуміння процесу розвитку особистості є не менш важливим аспектом для психологічного аналізу. За допомогою цього можна пояснити, як формуються уявлення про життєвий успіх на різних етапах життя. Теорії розвитку особистості вивчають внутрішні та зовнішні чинники, які впливають на розвиток індивіда. Вони допомагають краще зрозуміти соціально-психологічні чинники формування уявлень про життєвий успіх.

Одну з перших теорій запропонував Зигмунд Фрейд. Він вважав, що розвиток особистості є результатом взаємодії трьох частин психіки: Ід, Его та

Супер-его. На думку Фрейда, уявлення про успіх формується через баланс між внутрішніми бажаннями та соціальними вимогами. За Фрейдом, досвід перших 5-6 років життя визначає майбутні амбіції. Наприклад, діти, які зазнавали жорстких заборон у цьому віці, можуть у дорослому віці прагнути успіху як компенсацію за почуття провини перед батьками [12].

Ерік Еріксон розробив теорію психосоціального розвитку, яка описує різні етапи життя людини та пов'язані з ними "кризи у розвитку". Він виділив 8 стададій психосоціального розвитку , кожна з яких пов’язана з певною кризою. З його точки зору, життєвий успіх залежить від здатності долати ці кризи. Особливо важливою є криза ідентичності у підлітковому віці, коли молодь формує своє уявлення про себе й свої життєві цілі [16].

Альберт Бандура підкреслював роль моделювання поведінки та віри у власні сили. Молодь часто орієнтується на успіхи людей, які служать прикладом для них. Це також суттєво впливає на уявлення про власні можливості та поняття що таке успіх. Якщо дитина росте в сім’ї де успіх-це гроші, то в майбутньому вона може ігнорувати такі аспекти як: здоров’я, особисте щастя. Самоефективність також відіграє не менш важливу роль у формувані уявлень про успіх. Люди з високою самооцінкою частіше використовують свої амбіції задля досягнення цілей. Віра в себе часто важливіше за реальні здібності.

Існують інші додаткові фактори, які впливають на формування уявлень про успіх. У західних суспільствах успіх часто асоціюється з індивідуальними досягненнями, тоді як у східних - з гармонією у соціумі.

Таким чином, розвиток особистості є складним процесом, який залежить від взаємодії різних внутрішніх і зовнішніх чинників. Успіх- не є універсальним поняттям. Це динамічна конструкція, що змінюється під впливом особистого розвитку та соціального контексту. Теорії розвитку особистості допомагають зрозуміти, як змінюються уявлення про життєвий успіх упродовж всього життя та як ці зміни можуть вплинути на формування життєвих орієнтацій.

РОЗДІЛ 2
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УЯВЛЕНЬ ПРО ЖИТТЄВИЙ УСПІХ У МОЛОДІ

2.1 Вікові особливості юнацького віку як фону формування уявлень про успіх

Юнацький період охоплює людей від 15 до 25 років. Саме цей період є критичним етапом у розвитку особистості. В цей час відбувається формування світогляду, ідентичності та системи цінностей. В цей період відбувається активне самопізнання, прагнення до самореалізації та усвідомлення свого місця в суспільстві.

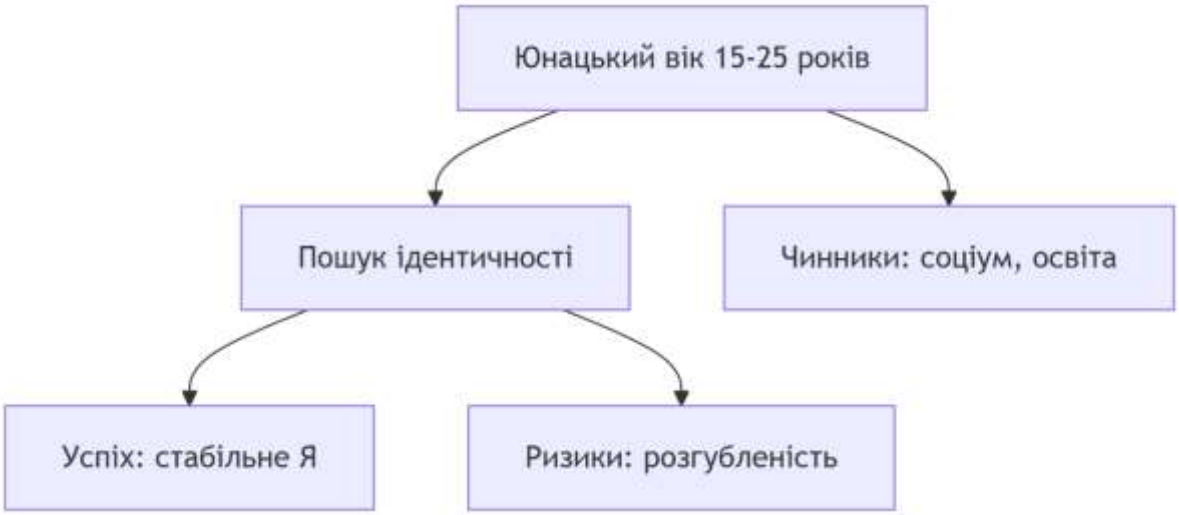

Рис. 2.1 Вікові особливості юнацького віку як фону формування уявлень про успіх

Згідно з теорією Еріксона , головним завдання в період юнацтва є встановлення власної ідентичності, а також набуття власного досвіду. Успішне вирішення цих завдання створює умови для майбутньої реалізації цілей у житті, зокрема і досягнення життєвого успіху [16].

У цей період молодь задається питанням майбутньої професії, кар'єри, особистісного розвитку та статусу в соціумі. Уявлення про життєвий успіх формується під впливом взаємодії з дорослими, однолітками, впливу медіа та соц. мереж, які виступають головними чинниками соціалізації у суспільстві.

У юнацькому віці підвищена психологічна чутливість до оцінок з боку соціуму, потреба в самоствердженні, а також спостерігається схильність до ідеалізації власного майбутнього. Це може сприяти формуванню конструктивних уявлень про успіх та виникненню хибних очікувань щодо досягнення цілей та високих результатів без відповідно докладених зусиль.

Також у цьому віці спостерігається розвиток ціннісно-мотиваційної сфери, що впливає на пріоритети молоді у розумінні життєвого успіху. Для одних успіх пов'язаний з матеріальним благополуччям, для інших- із гармонією у стосунках, визнанням у суспільстві і самореалізацією.

Таким чином, юнацький вік є середовищем для формування фундаменту щодо уявлень про життєвий успіх, які в майбутньому можуть трансформуватися.

2.2 Роль соціального середовища у формуванні уявлень про життєвий успіх

Соціальне середовище відіграє важливу роль у формуванні уявлень про життєвий успіх. Існують чотири основні чинники соціалізації: родина, заклади освіти, засоби масової інформації та соціальні мережі. Це все впливає на те, як молодь сприймає поняття успіху і методи його досягнення. Кожен із цих чотирьох чинників формує специфічні аспекти розуміння успіху. Це може сприяти як гармонійному розвитку , так і викликати внутрішні конфлікти [11].

Перший соціальний чинник - родина. Саме в родині формуються базові уявлення про те, що таке життєвий успіх, які є цінності та норми. Наприклад, діти з заможної родини часто асоціюють успіх із фінансовим благополуччям ,

тоді як у звичайній родині вчених – вони прагнуть до науково досягнення. Також родина впливає на мотиваційну сферу досягнення успіху. Підтримка з боку батьків відіграє не менш значну роль у визначенні і вибору життєвого шляху. В той час існує і критичний аспект – надмірний контроль може призвести до страху перед неуспіхом і відчуження від власних намірів та бажань.

Освітні заклади також відіграють не менш значну роль у формуванні уявлень про життєвий успіх. Здійснюється формальний вплив через навчальні програми у закладах освіти. Навчальні програми та кар'єрні консультації формують уявлення про престижні професії такі як: програміст, юрист, лікар, тощо. Також відбувається неформальний вплив - це спілкування з однолітками та викладачами. Це розвиває м'які навички (soft skills), які часто визначають успіх у майбутньому житті. Наприклад, школярі, які беруть участь у групових заходах і проектах, мають вищі соціальні амбіції. Вони прагнуть бути лідерами та вибудовують соціальну комунікацію.

Також на формування уявлень про життєвий успіх активно впливають засоби масової інформації та соціальні мережі. Набирає оберти культ швидкого успіху. Соціальні мереж популяризують історії про швидке досягнення успіху без чіткого плану дій. Це може призвести до формування нереалістичних очікувань та зниження мотивації при зіткненні з реальними труднощами у житті. Також відбувається розподіл з гендерної точки зору. Наприклад, чоловіків часто асоціюють із фінансовим успіхом, в той час як жінок- з балансом між кар'єрою та сім'єю, що обмежує індивідуальний вибір. Але є і позитивна сторона впливу засобів масової інформації та соціальних мереж на розуміння успіху у житті. Деякі історії надихають та мотивують до самоосвіти.

Соціальне середовище формує уявлення молоді про життєвий успіх через скупчення різних факторів. Воно створює конкуруючі концепції успіху,

відображаючи різні моделі успіху. Критичне осмислення цих впливів допомагає молоді сформувати власне бачення життєвих цілей.

2.3. Особистісні риси та ціннісні орієнтації молоді у контексті уявлень про життєвий успіх

Формування уявлень про життєвий успіх у молоді пов’язане з індивідуально-психологічними особливостями особистості. До таких особливостей належать мотиваційні установки , рівень свідомості, основні цінності, саморегуляція, а також комплексні характеристики – такі як самооцінка та тип мислення. Усі ці риси мають взаємодію із соціумом, формуючи картину уявлень про те, що таке успіх, в чому його сенс та як його досягти.

Молодь із високим рівнем мотивації , орієнтована на самореалізацію . Вони часто сприймають успіх як досягнення особистих цілей і самозростання. Така молодь керується автономним визначенням пріоритетів у житті і схильна приймати труднощі, як виклик, а не загрозу. Для таких людей успіх не є зовнішнім атрибутом. Вони прагнуть досягти власних цілей , постійно рухаються вперед і вибудовують гармонію між різними сферами життя. Суспільству важливо підтримувати автономію молоді , щоб створити умови для самореалізації. Тоді їхнє уявлення про успіх не буде служити як джерело тривоги, а навпаки, стане ресурсом для саморозвитку.

Самооцінка- це інша не менш важлива особистісна характеристика. Вона безпосередньо впливає на прийняття свого образу як успішної особистості. Адекватна самооцінка корелює з позитивним ставленням до власних досягнень, оптимістичними очікуваннями та готовності до тривалої діяльності для досягнення власної мети. А ось молодь із заниженої самооцінкою, навпроти, частіше орієнтується на зовнішній осередок визнання і успіх розуміє як соціальне схвалення, статус чи матеріальне благополуччя.

Ціннісні орієнтації молоді виступають системою пріоритетів , які сформовані під впливом виховання, культури, освіти і життєвого досвіду. Наприклад, у часи цифрової трансформації спостерігається зростання інтересу до балансу між особистим життям і професійною діяльністю, до досягнення цілей в улюбленій справі , а не лише до кар'єрного зростання чи набуття матеріального благополуччя. Молодь схильна оцінювати успіх через особистісну задоволеність життям і внутрішній комфорт, а не лише через досягнення.

Однією з ключових ціннісних орієнтацій у сучасної молоді, при формуванні уявлень про успіх, виступає гедонізм. Це прагнення до задоволення, миттєвого комфорту і насолоди. У сучасному суспільстві, де потреби можуть бути задоволені швидко, гедоністичні установки все частіше стають більш помітними у життєвих орієнтаціях сучасної молоді. Для частини молоді успіх асоціюється з можливістю отримувати позитивні емоції і отримувати задоволення від життя. На відміну від дорослого покоління, молодь все частіше віддає перевагу миттєвим радощам перед довгочасними цілями у житті. Але є і позитивні аспекти гедонізму, такі як розвиток креативності та зниження рівня стресу. Перебуваючи у пошуках нових джерел задоволення, молодь експериментує з нестандартними кар'єрними шляхами у житті та уникає вигорання через постійну гонку за досягненнями [19].

Крім того, не менш важливу роль у формуванні розуміння про життєвий успіх відіграє темперамент та особистісний тип. Екстраверти схильні до активного самоствердження у соціумі і можуть асоціювати успіх з лідерством і популярністю. В той час як інтроверти асоціюють життєвий успіх з внутрішньою гармонією та інтелектуальним досягненням.

Також важливо звернути увагу на рівень емоційного інтелекту особистості. Це дозволяє краще усвідомлювати власні потреби , керувати емоціями , долати переживання і підтримувати соціальний зв'язок. Високий рівень емоційного інтелекту пов'язаний із більш гнучким ставленням до

невдач та здатністю зберігати мотивацію у складних життєвих умовах. Також високий рівень емоційного інтелекту дозволяє краще зрозуміти почуття оточуючих, що в подальшому робить комунікацію більш ефективною. Такі люди значно легше вирішують конфлікти та будують довірливі стосунки в суспільстві. Також в майбутньому рівень емоційного інтелекту може стати в нагоді у дорослому житті, тому що це є невід'ємною частиною для формування позитивної атмосфери у команді

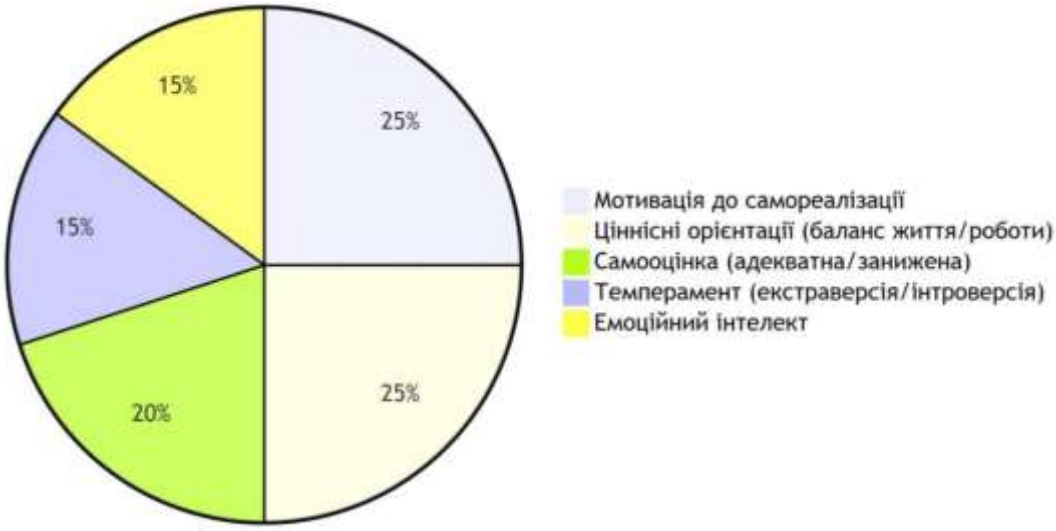

Рис. 2.3 Особистісні риси та ціннісні орієнтації молоді у контексті уявлень про життєвий успіх

Навчальна діаграма демонструє розподіл ключових психологічних чинників, які впливають на досягнення успіху у житті. Мотивація до самореалізації виступає ключовим чинником, що визначає сприйняття розуміння успіху як особистого зростання. Ціннісні орієнтації - це вплив сучасних трендів, мати баланс між роботою і життям (work-life balance). Самооцінка виступає як чинник у формуванні внутрішнього комфорту і зовнішнім визнанням. Темперамент відіграє роль у розумінні успіху для екстравертів як соціального статусу, в той час як для інтровертів- глибину їх реалізації. Також емоційний інтелект виступає як здатність до адаптації та управляння стресом.

Таким чином, особистісні риси та ціннісні орієнтації молоді формують суб'єктивну модель розуміння життєвого успіху , яка поєднує внутрішні прагнення і адаптацію до зовнішніх умов. Ці чинники є важливими у структурі розуміння психології молоді та побудови програм підтримки і розвитку.

2.4. Як темперамент впливає на розуміння життєвого успіху

Темперамент – це сукупність індивідуальних психофізіологічних особливостей людини., біологічно обумовлена основа психіки, яка значною мірою визначає спосіб реагування людини на подразники, а також служить життєвим орієнтиром , зокрема для уявлення про життєвий успіх. Сучасна психологія розглядає темперамент як ключовий фактор у формуванні життєвих орієнтацій та ціннісних критеріїв успіху.

Згідно з класифікацією Гіппократа-Галена та Карла Юнга, виділяють чотири основні типи темпераменту. Кожен з них має характерні риси щодо сприйняття успіху.

Перший тип темпераменту – холерик. Люди з таким типом темпераменту орієнтовані на швидке досягнення результатів, займають лідерські позиції та прагнуть до зовнішнього визнання. Їх успіх – це перемога в конкуренції, можливість впливу на оточення. Вони енергійні, амбітні, цілеспрямовані , хоча іноді імпульсивні у своїх рішеннях.

Другий тип – сангвініки. Вони зазвичай мають товариські стосунки із оточуючими, активні та оптимістично налаштовані. Такі люди розглядають успіх як можливість отримувати різноманітний досвід та зосереджені на будуванні соціальних зв'язків. Для них важливий баланс між досягненнями та свободою.

Третій тип – флегматичний, де успіх асоціюється із стабільністю і поступовим прогресом. В такому випадку цінується передбачуваність і

системність , а не швидкі досягнення. Флегматики дбають про внутрішній комфорт, сімейне благополуччя та стабільну роботу.

Четвертий тип - меланхолійний. Увага акцентується на глибині реалізації і творчому самовираженні. Люди з таким типом темпераменту вибудовують внутрішню гармонію і прагнуть до ідеального результату. Вони чутливі, емоційно глибокі та інтровертовані.

Темперамент не визначає уявлення про успіх, але задає певні тенденції. Наприклад, емоційно збудливі типи більше орієнтуються на визнання у соціумі, в тім як спокійно налаштовані- на внутрішню гармонію. Темперамент також впливає на стратегії, які були обрані для досягнення успіху у житті. Хтось покладється на зовнішні фактори, такі як комунікація у соціумі, родина, тощо. Інші покладаються на самодисципліну, а дехто- на інтуїцію і спостереження.

Отже, темперамент відіграє важливу роль у розумінні уявлень про життєвий успіх. Він впливає на змістові характеристики цього поняття і на способи його досягнення. Врахування типу темпераменту є важливим при розробці психокорекційних і просвітницьких програм ,спрямованих на розвиток здорового ставлення до життєвого успіху у молоді.

РОЗДІЛ 3.
ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЯВЛЕНЬ ПРО ЖИТТЄВИЙ УСПІХ У СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

3.1.Методологічні засади та основні елементи емпіричного дослідження уявлень про життєвий успіх

Емпіричне дослідження є важливим етапом наукового пізнання, яке ґрунтується на безпосередньому спостережені, дослідженні конкретних явищ, експериментальній перевірці гіпотез, а також класифікувати та описати здобуті результати дослідження. Цей процес є важливою частиною для розуміння як формуються уявлення про життєвий успіх та зв'язок між психологічними та соціальними чинниками.

У 1620 році англійський вчений Френсіс Бекон запропонував індуктивний метод пізнання, наголошуючи, що знання –це сила, а істина випливає з досвіду. Цей принцип можна проектувати на сучасні дослідження уявлень молоді про життєвий успіх.

Застосування емпіричного підходу у психології дозволяє простежити закономірності, які визначають динаміку формування уявлень про життєвий успіх. У молодіжному середовищі уявлення про успіх можуть залежати від соціального аспекту, освіти, виховання в родині, індивідуальних цілей та ціннісних орієнтацій.

У цьому дослідженні особливу увагу приділено:

— які фактори впливають на досягнення успіху
— індивідуального бачення життєвого успіху
— як особиста стійкість допомагає досягнути успіху
— рівня впливу соціальних мереж та медіа простору
— впливу освіти
— різниці між особистими зусиллями та зовнішніми обставинами

— самооцінки у теперішньому часі

— вибору між особистим рішенням і зовнішніми обставинами

— самостійності у досягнені успіху

— розуміння термінів та планування для досягнення своєї мети

— готовності ділитися з соціумом інформацією про свої досягнення

— змін в Україні , як вони вплинули на уявлення молоді про майбутній успіх у житті

— проблемам на шляху до успіху та можливостей їх вирішити

Це все дає змогу зрозуміти психологічні та соціальні основи життєвих орієнтирів молоді щодо розуміння успіху.

Таким чином, емпіричне дослідження дає змогу підтвердити теоретичні положення і реалізувати їх на практиці в межах психології особистості та соціальної психології.

3.2 Опис методів та інструментів дослідження

1) Авторська анкета « Уявлення про життєвий успіх»

— Мета: Проаналізувати та структурувати психологічні та соціальні механізми уявлень про життєвий успіх у молоді.

— Методологія: Опитування різних соціальних груп молоді (школярі, студенти, молодь, яка навчається, працююча молодь, безробітні).У опитуванні взяли участь молодь від 15 до 25 років. Опитування було здійснено в онлайн форматі.

— Інструменти: Структуровані закриті та відкриті запитання, що зібрані в єдину анкету, які стосуються соціального середовища, освіти, культурних чинників, цінностей, медіа впливу. Анкета складалась з 20 запитань, з яких 18-закритих і 2-відкритих.

2) Аналіз відповідей

— Мета: Проаналізувати відповіді респондентів на питання анкети. Визначити якими факторами молодь керується при формуванні уявлень про

життєвий успіх (особистісні та зовнішні чинники).

— Методологія: Класифікація відповідей за допомогою діаграм та таблиць, з метою структурування ключових чинників у розумінні успіху.

— Інструменти: Програмне забезпечення для аналізу опитування (побудова кругових діаграми та внесення даних у Microsoft Excel), безпосередньо аналіз відповідей на відкриті запитання.

3.3. Аналіз та інтерпретація отриманих результатів

На основі зібраних анкетних даних було здійснено аналіз про уявлення сучасної молоді щодо поняття «життєвого успіху». У дослідженні взяли участь респонденти віком від 15 до 25 років із різним соціальним статусом (школярі, студенти, працюючі, безробітні). Залучення молоді із різними показниками у віці та соціальному статусі дозволило глибше зрозуміти, як соціально-психологічні чинники впливають на формування уявлень про життєвий успіх. Такий підхід дозволяє простежити загальні тенденції у ставленні до успіху і виявити відмінності цього явища серед різних вікових підгруп молоді.

Таблиця 3.1

Результати опитування по кожному респонденту

демографічні данні анкетування

Демографічні дані	**Кількість %**
Вік	
15-17	15
18-22	45
23-25	40
Стать	
Чоловіча	44
Жіноча	56

Продовження таблиці 3.1

Освіта	
Незакінчена середня	10
Закінчена середня	13
Студент	35
Вища освіта	42
Зайнятість	
Працюючий	82
Безробітній	18

Результати опитування:

- Кількість учасників опитування: 60
- Вік

— 15-17: 15%

— 18-22: 45%

— 23-25: 40%

- Стать

— Чоловіча: 44%

— Жіноча: 56%

- Освіта

— Незакінчена середня: 10%

— Закінчена середня: 13%

— Студент: 35%

— Вища освіта: 42%

- Зайнятість:

— Працюючий: 82%

— Безробітній: 18%

Частина 1: Погляди на життєвий успіх

- 55% учасників визначають поняття «життєвого успіху» як сукупність факторів , які допомагають досягти його. Інші (44%) керуються

особистими здібностями для досягнення успіху.

- Найбільше важливі аспекти для досягнення успіху вказані як особисті здібності (44%), особистісна стійкість (72%), самостійні зусилля (92%), індивідуальні якості (57%).
- Чинники, які ,на думку учасників, найбільш впливають на формування уявлень про життєвий успіх: соц.мережі (61%), освіта (50%).
- 92% учасників покладаються на самостійні зусилля, вважають, що успішність-це їх особисте прийняте рішення (88%) і що вони самі можуть досягти успіху (82%).
- 71% учасників мають впевненість у майбутньому, але потребують часу для досягнення успіху (76%).
- Не всі готові ділитися своїми досягнення у житті (інтроверти-53%), але котрі готові розповісти про це (екстраверти- 47%). Це підтверджує, що успіх є досяжним для кожного за наявністю внутрішньої мотивації.

Загалом за результатами опитування можна зробити такі висновки: що сучасна молодь має свідоме та комплексне розуміння про успіх. Вони спираються не лише на зовнішні фактори, а й на особистісний розвиток, прагнуть до самореалізації і проявляють стійкість до життєвих труднощів.

Таблиця 3.2

Результати опитування по кожному респонденту,

висунуті питання та процент результату

Питання	**Відповіді %**
Успіх-сукупність факторів	55
Успіх-особисті здібності	44
Стійкість	71
Індивідуальні якості	57
Вплив соц.мереж	61
Вплив освіти	50
Самостійні зусилля	92
Впевненість у майбутньому	71

Продовження таблиці 3.2

Успішність-моє рішення	88
Самостійність в досягненні успіху	82
Питання часу	76
Екстраверт / інтроверт	47 / 53

Також були опрацьовані відкриті питання, на які учасники надали розгорнуті відповіді. Питання стосувалися змін уявлень про успіх, змін в Україні та як це вплинуло на мотивацію молоді, а також з якими проблемами найчастіше стикається молодь у досягненні успіху. За результатами відповідей можемо зробити такі висновки:

— 42% учасників відповіли, що зміни в країні наштовхнули їх на поставлення нових цілей та на дії всупереч сформованим обставинам.

— 28% учасників не мають мотивації до будь-яких дій і щодо досягнення нових цілей.

— 30% опитаних респондентів вважають, що зміни в Україні не як не вплинули на їх мотивацію.

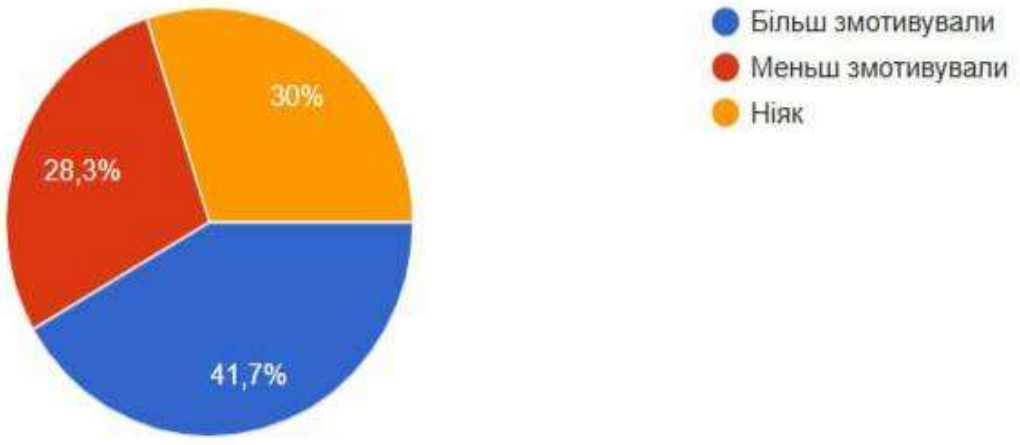

Рис. 3.3 Мотивація учасників опитування щодо уявлень про успіх (у процентах)

Крім того учасники описали проблеми, з якими вони стикаються на шляху до успіху. Ось найпопулярніші з цих проблем:

— Зовнішні обставини (війна, еміграція, бюрократія, нестабільний ринок праці, тощо), брак ресурсів (не стабільне фінансове положення, фізичні можливості).

— Психологічні аспекти (лінь, прокрастинація, апатія, депресія, вигорання, страх зробити помилку, невпевненість у свої силах, внутрішня боротьба).

— Обмеження часу та нестача енергії (втома, завантаженість).

— Брак знань і навичок (відсутність самодисципліни, недостатній досвід, труднощі у спілкуванні та незнання іноземних мов).

— Соціальні фактори (вплив оточення, відсутність підтримки).

Деякі з учасників відмітили, що не мають жодних проблем, що підтверджує важливість внутрішньої гармонії та настрою для досягнення успіху.

Незважаючи на кількість зовнішніх та внутрішніх проблем, більшість учасників підкреслюють, що важливо працювати над собою, розвивати нові навички та не боятися долати життєві труднощі.

Частина 2: Фактори, які впливають на уявлення успіху у молоді

— 86% учасників вважають, що самостійні зусилля є найбільш впливовішим фактором у досягненні життєвого успіху. Цей показник свідчить про чітке усвідомлення молоддю значення власної наполегливої праці та зазначають у своїх відповідях що це є фундаментом для будь-яких досягнень.

— Фактор часу займає друге місце. 76% усвідомлюють важливість довгострокового планування та поступових кроків до цілі. Ця тенденція найбільш була помітна у учасників віком від 22 до 25 років, які вже мають певний досвід у житті.

— 71% респондентів наголосили на такому важливому факторі як стійкість та наполегливість для досягнення успіху.

— Вплив соціальних мереж та медіа простору визнають 61% учасників. Аналіз опитування показує, що багато респондентів вказують на формування хибних уявлень про життєвий успіх через призму «ідеальної картинки».

— Лише 50% учасників вважають освіту значущим чинником у формуванні уявлень про успіх. Це свідчить тому, що у сучасної молоді відбувається суттєва трансформація поглядів на життя.

Таблиця 3.3

Фактори, які впливають на уявлення успіху у молоді

Питання	**Відповідь %**
Самостійні зусилля	86
Питання часу	76
Стійкість	71
Вплив соц. мереж	61
Освіта	50

У результаті проведеного дослідження уявлень про життєвий успіх серед молоді віком від 15 до 25 років було отримано кількісні та якісні результати. З цього можемо зробити висновок, що молодь має свідоме та широке розуміння успіху. Для більшості респондентів успіх- це сукупність різних зовнішніх факторів, які сприяють досягненню цілей. Інші акцентують увагу на індивідуальних якостях та зусиллях на шляху до успіху. Таким чином спостерігається взаємодія між внутрішніми і зовнішніми факторами в уявленні про життєвий успіх.

ВИСНОВКИ

Проведення дослідження факторів, що впливають на формування уявлень про життєвий успіх у молоді, виявилось цікавим та важливим у розумінні соціально-психологічних механізмів та їх взаємозв'язок. Цей проект допоміг виявити основні підходи до розуміння «життєвого успіху» у молоді. Дослідження дозволило глибше зрозуміти внутрішні переконання, установки та очікування молоді від успіху.

За допомогою емпіричного дослідження молоді віком від 15 до 25 років вдалося підтвердити, що більшість трактують успіх як результат поєднання особистісних якостей, внутрішньої мотивації та стійкості. Особливо важливо, що великий відсоток респондентів націлений досягти успіху власними зусиллями .Це говорить про високий рівень свідомості та готовність до відповідальності за своє майбутнє. Водночас респонденти зазнають впливу різних факторів: з одного боку вони стикаються з реальними проблемами, які наштовхують їх на прийняття власних рішень та стимулюють до саморозвитку, з іншого- можуть впливати як демотиваційний аспект.

Іншим важливим чинником є час, який був виділений учасниками опитування. Більшість розуміє, що успіх не приходить швидко і потребує певного проміжку часу. Інші наголосили на тому що, стійкість та наполеглива праця є ключем до життєвого успіху. Саме стійкість є важливим фактором на тернистому шляху до досягнення своїх цілей, особливо в умовах ,в яких перебуває українське суспільство.

Разом з тим не можна оминути вплив соціального оточення та медіа простору. Молоде покоління визнає, що соціальні мережі формують хибні уявлення про швидке досягнення успіху і створюють ідеалізовані образи. Це все може викликати страх перед невдачею, невпевненість у собі та у своїх власних силах, іноді апатію.

Цікавим показником стало ставлення до освіти. Лише половина учасників вважає освіту ключовим чинником у досягненні успіху. Це можна пояснити тим, що молодь шукає альтернативні методи навчання та розвитку своїх власних знань

Загалом дослідження виявило що поняття «успіху» є результатом зовнішніх та внутрішніх факторів (освіта, мотивація, сімейне та соціальне оточення, зовнішні умови). Розуміння цих факторів є важливим для розробки програм та стратегій , спрямованих на підтримку мотиваційної сфери молоді.

Цей проект може допомогти у розробці освітніх програм з акцентом на розвиток індивідуальних якостей молоді. У перспективі результати дослідження можуть стати фундаментом для розробки психологічно просвітницьких програм, спрямованих на підтримку молоді. Також результати дозволять ідентифікувати основні проблеми з якими стикається молодь на шляху до успіху. Це є важливим для профілактики емоційного вигорання, зниженню самооцінки, тривожності та інших емоційних труднощів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандура А. Соціальна теорія навчання. Київ : *Основи*. 2018. С. 200–215.

2. Бех І. Д. Виховання особистості. Київ : Либідь, 2013. Кн. 1. 356 с.

3. Гален К. Про темпераменти (De temperamentis). *Антологія античної психології*. Київ, 2019. С. 78–85.

4. Гіппократ. Про природу людини. *Антична медична думка*. Київ, 2017. С. 45–52.

5. Гришко О. Ю. Життєвий успіх у вимірах сучасної молоді: між матеріальним і духовним. 2022. № 1. С. 78–92.

6. Карпенко О. Уявлення молоді про успіх та шляхи його досягнення. *Гуманітарний вісник*. 2017. № 4(26). С. 93–99.

7. Лубківський Р. Психологія особистості: сучасні інтерпретації. Київ . 2020. 312 с.

8. Маслоу А. Г. Мотивація і особистість. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія». 2019. С. 89–104.

9. Роджерс К. Стати особистістю. Погляд психотерапевта. Львів : Літопис. 2020. 320 с.

10. Селигман М. Нова позитивна психологія. Київ : Наш формат. 2021. С. 80–95.

11. Ткаченко В. В. Соціально-психологічні детермінанти уявлень про успіх у сучасної молоді. *Український психологічний журнал*. 2023. № 2(12).С. 45–62.

12. Фрейд З. Вступ до психоаналізу. Київ : Основи. 2020. С. 150–165.

13. Шевченко С. М. Соціальні детермінанти успіху в молодіжному середовищі. *Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Серія «Психологія»*. 2018. № 12. С. 78–95.

14. Юнг К. Г. Психологічні типи. Київ : *Юніверс*. 2018. С. 112–120.

15. Deci E. L., Ryan R. M. The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*. 2000. Vol. 11, No. 4. P. 227–268.

16. Erikson E. H. Identity: Youth and Crisis. New York : W. W. Norton & Company. 1968. 336 p.

17. Frankl V. E. Man’s Search for Meaning. Boston : Beacon Press. 2006. 165 p.

18. Inglehart R., Welzel C. Modernization, Cultural Change, and Democracy: The Human Development Sequence. Cambridge : Cambridge University Press. 2005. 344 p.

19. Schwartz S. H. Cultural Value Orientations: Nature & Implications of National Differences. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 2022. Vol. 53(1). P. 5–20.

20. Schwartz S. H. Rethinking the Concept of Life Success: A Cross-Cultural Study. *Journal of Personality and Social Psychology*. 2020. Vol. 119 (3). P. 451–470.